

Synergy of Criminal Measures and Implementation of the Protocol to Eliminate Illicit Trade in Tobacco Products

Chardsumon Prutipinyo*

Department of Public Health Administration, Faculty of Public Health, Mahidol University

email: chardsumon.pru@mahidol.ac.th

Interesting Laws

OPEN ACCESS

Citation: Prutipinyo, C. Synergy of Criminal Measures and Implementation of the Protocol to Eliminate Illicit Trade in Tobacco Products. *Public Health Policy and Laws Journal*. Retrieved from https://so05.tci-thaijo.org/index.php/journal_law/article/view/269643

Received: 19 December 2023

Revised: 21 January 2023

Accepted: 3 February 2023

Abstract

The illegal trade in tobacco products is considered a transnational criminal activity. This involves the movement of goods and persons across jurisdictions. Prosecutions involving illegal cigarettes have become a challenge for money laundering due to the seizure of cigarettes. Illegal e-cigarettes by themselves do not constitute a money laundering offence. If any consumer is caught it will be considered a small case involving consumers.

However, when the seller is arrested and treated as part of a transnational criminal organization, the use of the Money Laundering Act is therefore necessary to trace sellers and trace their origins. This is a practice supported by the Thai law. Criminal offenses pose technical and methodological problems that require expertise and universal application in all cases. Thai law holds the Department of Special Investigation (DSI) responsible for arresting investigators, and prosecutors should cooperate in investigating cases outside the Kingdom. Communications will be directed to the Attorney General for advice.

Participation in the Protocol on the Elimination of Illegal Trade in Tobacco Products facilitates international cooperation and offers technical assistance in law enforcement matters, such as case investigations, border crossings, exercise of jurisdiction and the extradition of the accused. The Protocol imposes penalties on purchasers of even minor counterfeit and illegal goods. For example, administrative offenses may have a preventive effect in the offense sector involving proportionate criminal liability. Taking into account measures to seize and confiscate money.

Keywords: criminal offence; the Protocol to Eliminate Illicit Trade in Tobacco Products; Thailand

พลังร่วมของมาตรการทางอาญาและการปฏิบัติตามพิธีสารเพื่อจัดการค้า ผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ผิดกฎหมาย

ฉัตรสมน พฤทธิญาณุ

ภาควิชาบริหารงานสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

email: chardsumon.pru@mahidol.ac.th

กฎหมายที่น่าสนใจ

วันรับ 19 ธ.ค. 2566

วันแก้ไข 21 ม.ค. 2567

วันตอบรับ 3 ก.พ. 2567

บทคัดย่อ

การค้าผลิตภัณฑ์ยาสูบอย่างผิดกฎหมายถือเป็นองค์รอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายสินค้าและบุคคลข้ามเขตอำนาจศาล การดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับ บุหรี่ผิดกฎหมายกลายเป็นเรื่องท้าทายสำหรับการฟอกเงินเนื่องจากการยึดบุหรี่ บุหรี่ไฟฟ้าที่ผิดกฎหมายโดยตัวมันเองไม่ได้ถือเป็นความผิดฐานฟอกเงิน หากผู้บริโภครายใดถูกจับได้ จะถือเป็นคดีเล็กๆที่เกี่ยวข้องกับผู้บริโภค

อย่างไรก็ตาม เมื่อจับกุมผู้ขายและปฏิบัติต่อผู้ขายในฐานะส่วนหนึ่งขององค์รอาชญากรรมข้ามชาติ การใช้พระราชบัญญัติฟอกเงินจึงจำเป็นในการติดตามผู้ขายและติดตามที่มาของผู้ขาย ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติที่ได้รับการสนับสนุนจากกฎหมายไทย ความผิดทางอาญาก่อให้เกิดปัญหาทางเทคนิคและวิธีการที่ต้องใช้ความเชี่ยวชาญและนำไปใช้ในระดับสากลในทุกกรณี กฎหมายไทยกำหนดให้กรมสอบสวนคดีพิเศษ (ดีเอสไอ) รับผิดชอบในการจับกุมผู้สอบสวน และอัยการควรร่วมมือในการสืบสวนคดีนอกราชอาณาจักร การสื่อสารจะถูกส่งตรงไปยังอัยการสูงสุดเพื่อขอคำแนะนำ

การมีส่วนร่วมในพิธีสารว่าด้วยการจัดการค้าที่ผิดกฎหมายในผลิตภัณฑ์ยาสูบช่วยอำนวยความสะดวกในความร่วมมือระหว่างประเทศและเสนอความช่วยเหลือด้านเทคนิคในเรื่องการบังคับใช้กฎหมาย เช่น การสืบสวนคดี การข้ามพรมแดน การใช้เขตอำนาจศาล และการส่งผู้ร้ายข้ามแดนผู้ถูกกล่าวหา พิธีสารนี้กำหนดการลงโทษผู้ซื้อแม้แต่สินค้าลอกเลียนแบบและสินค้าผิดกฎหมายเล็กน้อย ตัวอย่างเช่น ความผิดทางปกครองอาจมีผลกระทบเชิงป้องกันในภาคส่วนความผิดที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบทางอาญาตามสัดส่วน โดยคำนึงถึงมาตรการในการยึดและยึดเงิน

คำสำคัญ: ความผิดทางอาญา; พิธีสารเพื่อจัดการค้าผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ผิดกฎหมาย ประเทศไทย

บทนำ

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นหนึ่งในแหล่งที่มีผู้บริโภคและผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ยาสูบรายใหญ่ที่สุด มีผู้เสียชีวิตถึง 1.6 ล้านคนต่อปีที่เกี่ยวข้องกับยาสูบ (WHO, 2023) ความชุกของยาสูบไร้ควันยังคงสูงมากในภูมิภาคนี้ และการใช้ยาสูบของเยาวชนก็เป็นประเด็นที่น่ากังวลอย่างยิ่ง (He H, Pan Z, Wu J, Hu C, Bai L, Lyu J, 2022) ด้วยเหตุนี้ การดำเนินการตามกลยุทธ์การควบคุมยาสูบที่เข้มงวดจึงมีความจำเป็นสำหรับการลดความชุกของการใช้ยาสูบโดยรวม การค้ายาสูบอย่างผิดกฎหมายยังมีส่วนสำคัญต่อภาระโรคที่เกี่ยวข้องกับยาสูบอีกด้วย ประมาณการทั่วโลกเกี่ยวกับขนาดของตลาดบุหรี่ผิดกฎหมายร้อยละ 11.6 จากมุมมองทางการค้าสามารถคิดคำนวณได้ 657 พันล้านมวนต่อปี และสูญเสียรายได้ประมาณ 40.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐทั่วโลก สำหรับประเทศที่มีรายได้ต่ำและปานกลาง การจัดการการค้าที่ผิดกฎหมายจะส่งผลให้เกิดรายได้ประมาณ 18.3 ล้านเหรียญสหรัฐ และหากพิจารณาในแง่ด้านสุขภาพ จะช่วยรักษาชีวิตได้ประมาณ 132,000 คนต่อปี (WHO, 2021)

การค้าผลิตภัณฑ์ยาสูบผิดกฎหมายในประเทศไทยเกี่ยวข้องกับการลักลอบนำเข้าสินค้าโดยไม่ได้รับอนุญาตและไม่ได้เสียภาษี ซึ่งถือเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน ขนาดของความเสียหายที่แน่นอนนั้นอาจจะคาดเดาได้ยาก แต่คาดว่ามูลค่าหลายแสนล้านบาท โดยทั่วไปแล้วการค้าสินค้าลักลอบนำเข้าจะพุ่งสูงขึ้นอย่างมากในช่วงที่เศรษฐกิจตกต่ำและยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นจากการประกาศเพิ่มภาษีของรัฐบาล เนื่องจากราคาสินค้าที่ต้องเสียอากรแสตมป์และภาษีมีความแตกต่างอย่างชัดเจนจากสินค้าเสียภาษีจากข้อมูลการแพร่ระบาดของบุหรี่ผิดกฎหมายในปี 2566 พบว่าแนวโน้มบุหรี่ที่มีได้เสียภาษีมียอดส่วนสูงถึง ร้อยละ 22.3 เพิ่มขึ้นจากเดิมในปี 2565 ที่มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 15.5 นอกจากนี้ กรมสรรพสามิตยังรายงานไว้ว่า ปัจจุบันมีบุหรี่ที่มีได้เสียภาษีแพร่ระบาดเข้ามาในพื้นที่

กรุงเทพมหานครและปริมณฑลมากขึ้น และเติบโตอย่างรวดเร็วเกือบ 2 เท่าตัว ภายในระยะเวลา 6 เดือน จากปีงบประมาณ 2561 จนถึงปีงบประมาณ 2566 ผลการปราบปราม พบว่ามีคดีบุหรี่ปิดกฎหมายรวมทั้งสิ้น 50,963 คดี รวมของกลางทั้งสิ้น 33,490,246 ซอง (Excise Department, Ministry of Finance, 2023)

พิธีสารเพื่อจัดการค้าผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ผิดกฎหมายเป็นตราสารที่มีผลผูกพันทางกฎหมายฉบับแรกภายใต้กรอบอนุสัญญาการควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลก (WHO FCTC) มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2561 ปัจจุบันพิธีสารนี้มีภาคีสมาชิก 63 ประเทศ (WHO, surveyed on 14 October 2023) โดยการเข้าร่วมในพิธีสาร ประเทศต่างๆ ทั่วโลกจะมีเครื่องมือในการประสานงานความพยายามในการต่อสู้กับการค้าผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ผิดกฎหมาย เพื่อให้มั่นใจว่าการค้ายาสูบทั่วโลกจะดำเนินการในลักษณะที่ปกป้องสุขภาพของพลเมืองและรายได้สำคัญของชาติ

ข้อกำหนดส่วนใหญ่ของพิธีสารมีกลยุทธ์ต่อต้านการฉ้อโกงเกี่ยวกับยาสูบ รวมถึงข้อกำหนดสำหรับการจดทะเบียนโรงงานยาสูบและการอนุญาตสำหรับเครื่องจักรผลิตยาสูบ ภายใต้มาตรา 9 ของพิธีสาร คู่ภาคีตกลงที่จะจัดตั้งระบบการตรวจติดตามผลิตภัณฑ์ยาสูบทั่วโลกภายในห้าปีนับจากวันที่พิธีสารมีผลใช้บังคับ

ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่ได้เป็นผู้ลงนาม และกฎระเบียบด้านผลิตภัณฑ์ยาสูบยังไม่บรรลุผลตามมาตรการการควบคุมยาสูบ ในบทความนี้ ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์ที่จะนำเสนอประเด็นยาสูบและบุหรี่ปิดกฎหมายเข้ามาตามชายแดนไทย โดยเน้นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้มาตรการทางอาญาและความท้าทายในระดับอาเซียนที่ต้องแก้ไขเพื่อป้องกันกิจกรรมดังกล่าว

ประเด็นการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทางอาญา

มาตรการควบคุมยาสูบสามารถใช้ผ่านกฎหมายป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กร

อาชญากรรมข้ามชาติได้เพราะในปี พ.ศ. 2553 ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่เป็นกลุ่มองค์กร โดยยึดถือมาตรฐานสากลสำหรับความร่วมมือและความช่วยเหลือซึ่งกันและกันที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อลดช่องว่างในกฎหมายภายในประเทศของประเทศสมาชิก

ประเทศสหราชอาณาจักร บราซิล ตุรกี และองค์การศุลกากรโลกยังได้ร่วมลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติเพื่อต่อสู้กับการค้าผลิตภัณฑ์ยาสูบอย่างผิดกฎหมาย ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาดังกล่าวแล้ว และมีผลใช้บังคับร่วมกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556

จากการตรวจสอบบทบัญญัติของพระราชบัญญัติพบว่า ให้นิยาม “องค์กรอาชญากรรม” เป็นกลุ่มบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไปที่มารวมตัวกันในช่วงเวลาที่กำหนดกระทำการร่วมกันโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระทำความผิดร้ายแรงและได้มาซึ่งการเงิน ทรัพย์สิน หรือสิ่งของอื่นใดผลประโยชน์ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม

คำว่า "องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ" หมายถึง องค์กรอาชญากรรมที่ก่ออาชญากรรมที่มีลักษณะหนึ่งหรือหลายลักษณะ ได้แก่ 1) ความผิดที่ได้กระทำภายในอาณาเขตของรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐ 2) ความผิดที่ได้กระทำในรัฐหนึ่ง แต่การเตรียม การวางแผน การบังคับบัญชา การสนับสนุน หรือการควบคุมการกระทำความผิดนั้นได้กระทำในอีกรัฐหนึ่ง 3) ความผิดที่เกิดขึ้นในรัฐหนึ่ง แต่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมที่มีความผิดในรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐ และ 4) ความผิดที่ได้กระทำในรัฐหนึ่ง แต่ผลของการกระทำที่สำคัญนั้นเกิดขึ้นในอีกรัฐหนึ่ง ทั้งนี้ รัฐไทยในส่วนที่เกี่ยวข้องควรมีความตระหนักถึงความจำเป็นในการเพิ่มความร่วมมือระหว่างสำนักเลขาธิการการประชุมรอบอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาสูบกับสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ องค์การศุลกากรโลก และองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง กฎหมายป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติกำหนดแนวทางที่

ครอบคลุมเมื่อต้องติดต่อกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติทางการไทยสามารถดำเนินการสอบสวนในระดับสากลได้โดยขอข้อมูลจากต่างประเทศ เนื่องจากมีการบูรณาการเข้ากับกฎหมายภายในประเทศแล้ว หากการกระทำนั้นสอดคล้องกับลักษณะของความผิดในพระราชบัญญัติทั้งสามฉบับและตรงตามองค์ประกอบก็สามารถนำไปใช้ได้

นอกเหนือจากกฎหมายป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติแล้ว ประเทศไทยยังรับอนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายฟอกเงินมาด้วย แต่กฎหมายฟอกเงินของประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติเฉพาะเกี่ยวกับอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับยาสูบหรือบุหรี่ การดำเนินคดีฟอกเงินที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ผิดกฎหมายจึงไม่ถือเป็นความผิดมูลฐาน หากบุคคลรายย่อย เช่น ผู้บริโภค ถูกจับกุม ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องใช้พระราชบัญญัติฟอกเงิน อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ผู้ขายถูกจับกุมและสถานการณ์ถูกมองว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ จำเป็นต้องใช้พระราชบัญญัติฟอกเงินเพื่อติดตามผู้ขายและตรวจสอบต้นกำเนิดของพวกเขา กฎหมายไทยสามารถสนับสนุนแนวทางนี้ได้

อย่างไรก็ตาม การดำเนินคดีพบอุปสรรคเนื่องจากการมีส่วนร่วมของหน่วยงานต่างๆ ที่รับผิดชอบเรื่องการฟอกเงิน ทั้งตำรวจ ดีเอสไอ และพนักงานอัยการ ปัญหาที่พบบ่อยในแต่ละกรณีคือการขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน โดยปกติแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจหรืออัยการจะยื่นฟ้องในข้อหาเบื้องต้น ซึ่งมักเป็นข้อหาเดียว เช่น การค้ำมนุษย์ เมื่อข้อกล่าวหาเหล่านี้ได้ข้อสรุปแล้ว คดีดังกล่าวจะได้รับการพิจารณาคดีหลาย และข้อกล่าวหาอื่นๆ เช่น การฟอกเงิน จะไม่ถูกดำเนินคดีต่อไป ตัวอย่างเช่น ในกรณีคอร์รัปชัน เจ้าหน้าที่มักจะมุ่งความสนใจไปที่ข้อกล่าวหาคอร์รัปชันเพียงข้อหาเดียว เว้นแต่จะเป็นกรณีสำคัญ เจ้าหน้าที่ไม่สามารถดำเนินคดีฟอกเงินเป็นคดีเดี่ยวๆ ได้ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ภาคีติดตามความเชี่ยวชาญของตน และเนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลา เจ้าหน้าที่จึงอาจจัดลำดับความสำคัญของการดำเนินการที่รวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เกี่ยวข้องกับ

พระราชบัญญัติการฟอกเงินหรืออาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งต้องได้รับการดำเนินการอย่างรวดเร็วเพียงกฎหมายใดกฎหมายหนึ่ง

ความท้าทายในการบังคับใช้กฎหมายต่อต้านบุหรี่ปิดกฎหมายเกิดจากการแยกพระราชบัญญัติอาชญากรรมข้ามชาติออกจากระเบียบศุลกากร เจ้าหน้าที่ศุลกากรดำเนินการภายในกรอบที่กำหนดไว้ โดยจับกุมบุคคลตามกฎหมายที่พวกเขาพบ เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างละเอียด ต้องใช้พระราชบัญญัติอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งจำเป็นต้องมีการประสานงานกันเป็นทีม อย่างไรก็ตาม การสอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานไม่ใช่เรื่องง่าย และการใช้พระราชบัญญัตินี้ต้องมีกำหนดเวลา ในบางกรณีอาจจำเป็นต้องปล่อยผู้ต้องขังก่อนที่จะดำเนินการ สำหรับกรณีสำคัญ ทีมสืบสวนที่ครอบคลุมถือเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งประกอบด้วยทั้งทีมใหญ่และทีมเล็ก ซึ่งต้องใช้กำลังคนจำนวนมาก

ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการจับกุม การตรวจสอบที่มาและการปฏิบัติที่แท้จริงถือเป็นสิ่งสำคัญ การทำความเข้าใจแหล่งที่มาทำให้สามารถขอความร่วมมือจากประเทศที่เกี่ยวข้องได้ ความเป็นไปได้ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของผู้สอบสวนและเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย ระดับของความผิดพลาดอาญาที่ติดตามขึ้นอยู่กับความมุ่งมั่นของเจ้าหน้าที่เอง และหากดำเนินการอย่างถูกต้อง ก็จะสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ นโยบายมีบทบาทสำคัญ คล้ายกับในยุคแรกๆ ของการต่อสู้กับการค้ายา ซึ่งความสำเร็จขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาล หน่วยงานต่างๆ ดำเนินการภายในขอบเขตของกฎหมาย ซึ่งมักจะขาดความร่วมมือในการสืบสวนที่จำเป็นต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นอย่างครอบคลุม

เป็นที่ยอมรับว่ามีข้อบกพร่องในกฎหมายอาชญากรรมข้ามชาติฉบับนี้ สาเหตุหลักมาจากกฎหมายที่ร่างโดยอัยการ แต่การบังคับใช้ตกอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของตำรวจ การมีส่วนร่วมโดยตรงของอัยการในการสืบสวนมีน้อยมาก เนื่องจากในคดีส่วนใหญ่ กรมสอบสวนคดีพิเศษ (the Department of Special Investigation, DSI) และตำรวจเป็นผู้นำในการสืบสวน

โดยทั่วไปแล้วจะไม่มีพนักงานอัยการเป็นผู้นำในการสืบสวน ถือเป็นภาระเลเยกฎหมายต่างประเทศที่อัยการมีบทบาทสำคัญกว่า ในบริบททางกฎหมายของไทย ตำรวจและดีเอสไอทำหน้าที่เป็นผู้สืบสวนหลัก ในขณะที่อัยการมีบทบาทเชิงรับมากกว่าในการกำกับดูแลคดีต่างๆ เมื่อคดีถึงอัยการ การสอบสวนเกือบทุกด้านก็เสร็จสมบูรณ์ การพลิกกลับกระบวนการนี้ก่อให้เกิดความท้าทาย ซึ่งอาจส่งผลให้ต้องปล่อยตัวผู้ถูกกล่าวหาเข้าควบคุมตัว ซึ่งเป็นปัญหายุ่งยากในการสืบสวนของไทย

ความท้าทายในความร่วมมือระดับพันธมิตร

(Challenges in Partner-Level Cooperation)

ในระดับอาเซียน พบว่าการค้ายาสูบต้องเผชิญกับความท้าทายต่างๆ ทำไมประเทศไทยถึงมีอุปสรรค? ผู้เขียนคิดว่าอาจมีปัจจัยสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น – หน่วยงานสรรพสามิตในเวทีอาเซียน มุ่งเน้นการอภิปรายเกี่ยวกับอัตราภาษีเป็นหลัก แต่เมื่อเจ้าหน้าที่เข้าร่วมการประชุมกรอบอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาสูบของ WHO (FCTC) ประเทศไทยกลับไม่ได้อยู่ในกลุ่มอาเซียน เนื่องจากองค์การอนามัยโลกจัดอยู่ในภูมิภาคต่างๆ และประเทศไทยอยู่ภายใต้กลุ่ม SERO ความร่วมมือภายในอาเซียนเกี่ยวกับการควบคุมยาสูบจึงมีความท้าทาย

นอกจากนี้ ในปัจจุบันการผลิตมีรูปแบบเปลี่ยนไปเป็นรับจ้างผลิต สินค้าที่ผลิตมักไม่มีการแปะตราสินค้า แต่สินค้านี้กลับกลายเป็นผู้ผลิตอุปกรณ์ดั้งเดิม (Original Equipment Manufacturer, OEM) ทำให้ไม่สามารถแกะรอยได้ กล่าวอีกนัยหนึ่ง เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในนามของผู้อื่นโดยไม่มีแบรนด์เฉพาะเจาะจง การจ้างบริษัทผลิตแล้วขายโดยไม่มีตราสินค้า ทำให้การดำเนินการทางกฎหมายทำได้ยาก รูปแบบที่เกิดขึ้นใหม่นี้เกี่ยวข้องกับธุรกิจที่รับจ้างผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากไม่ได้จดทะเบียน แม้ว่าเกษตรกรจะจดทะเบียนตนเองก็ตาม การปลูกเกินขีดจำกัดที่กำหนดไว้ในกระบวนการจดทะเบียนจะไม่มีใครสังเกตเห็นและดำเนินการอยู่ใต้ดินต่อไป

อีกปัจจัยหนึ่งที่ประเทศในอาเซียนนั้นมีความพร้อมในการเข้าร่วมพิธีสารมากน้อยเพียงไร การบังคับใช้จึงจะสามารถเกิดขึ้นได้ ซึ่งความพร้อมควรมาจากประเทศผู้ผลิตบุหรี่หลัก ซึ่งต้องเข้าร่วมในพิธีสารด้วย ตัวอย่างเช่น อินโดนีเซียและฟิลิปปินส์เป็นแหล่งการผลิตที่สำคัญของอาเซียน

ในประเทศที่กระบวนการยุติธรรมพัฒนาแล้ว ผู้นำและหน่วยงานต่างๆ จะได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เฉพาะด้าน อย่างไรก็ตาม ในประเทศไทย ตำรวจเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ได้หลากหลาย บางครั้งพวกเขามุ่งความสนใจไปที่คดีความเพียงอย่างเดียว ความเชี่ยวชาญนี้มักจะขึ้นอยู่กับพิจารณานโยบายต่างประเทศ ด้วยการมีอยู่ของกองกำลังเฉพาะกิจแห่งชาติ

การฝึกอบรมตำรวจและอัยการจะเน้นเรื่องอาชญากรรมและไอซีที หากประเทศไทยเข้าร่วมพิธีสารก็จะอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ตำรวจและอัยการที่เกี่ยวข้องได้รับการฝึกอบรม

การค้าผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ผิดกฎหมายมีลักษณะคล้ายคลึงกับการค้ายาเสพติด มีแหล่งที่มาของการผลิตและผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องมีเงินทุน อำนาจ และชื่อเสียงจำนวนมากในการขนส่งยาสูบ เช่นเดียวกับการขนส่งยาเสพติด มีการคุ้มกัน แต่การตีความที่ผิดเกิดขึ้น เมื่อยาสูบที่ผิดกฎหมายเข้าสู่ตลาด ขายได้ง่ายกว่ายาเสพติดมากเพราะสามารถขายได้ง่ายในร้านยาสูบที่ได้รับอนุญาต ตัวอย่างเช่น บางครั้งเจ้าหน้าที่ไม่สนใจเพราะร้านค้าเหล่านี้ถือว่าถูกกฎหมาย ทำให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงยาสูบที่ผิดกฎหมายได้อย่างง่ายดาย

มีร้านยาสูบทั้งปลีกและส่งซึ่งแตกต่างจากยา ในกรณีของยา ผู้ขายจะต้องหลีกเลี่ยงการขายตรงให้กับลูกค้า ดังนั้นเงินที่ได้จากการขายยาสูบผิดกฎหมายจึงถือว่าผิดกฎหมาย เนื่องจากการหลีกเลี่ยงภาษีสรรพสามิต มีความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าและกฎหมายศุลกากร ซึ่งในทางกฎหมายอาญาถือได้ว่าเป็นการหลอกลวงผู้บริโภค เนื่องจากผู้สูบบุหรี่ที่ซื้อจากร้านค้าเหล่านี้มักไม่ทราบว่าผลิตภัณฑ์นั้นเป็นของปลอมหรือผิดกฎหมาย ซึ่งอาจส่งผลเสียต่อสุขภาพได้ หากบุคคลนั้นเป็นเด็กก็ถือเป็น การละเมิดกฎหมายคุ้มครองเด็กด้วย

เพื่อตอบโต้การค้าผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ผิดกฎหมาย กรมสรรพสามิตจึงสามารถกำหนดบทลงโทษขั้นต่ำ การค้าผลิตภัณฑ์ยาสูบอย่างผิดกฎหมายเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายสินค้าและบุคคลข้ามเขตอำนาจศาลหลายแห่ง ในการสืบสวนและดำเนินคดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้องทางคดีอาญา ประเทศไทยอาศัยกฎหมายระหว่างประเทศที่ครอบคลุมซึ่งได้มาจากอนุสัญญาต่างๆ

สำหรับความผิดเล็กๆ น้อยๆ มีความจำเป็น ต้องห้ามปรามผู้ซื้อยาสูบปลอมและยาสูบที่ผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นมาตรการลงโทษเชิงป้องกัน ความรับผิดชอบทางอาญาควรจะได้สัดส่วนโดยคำนึงถึงมาตรการในการยึดและอายัดเงิน บทบัญญัติและการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 ควรนำไปใช้กับคดีบังคับใช้ เพื่อให้สามารถกำจัดหรือทำลายบุหรี่ ผลิตภัณฑ์ยาสูบ และอุปกรณ์การผลิตที่เกี่ยวข้องกับการค้าผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ผิดกฎหมายได้

ตาราง ความผิดทางอาญาในพิธีสารเพื่อจัดการค้าผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ผิดกฎหมาย

มาตรา 14	การกระทำผิดอาญา/ผิดกฎหมายภายใต้หลักการของกฎหมายภายในภาคีแต่ละฝ่าย การกระทำความผิดรวมถึงการผลิต การค้าส่ง นายหน้า การขาย การขนส่ง การจัดจำหน่าย การจัดเก็บ การขนส่ง การนำเข้าหรือส่งออกยาสูบ ผลิตภัณฑ์ยาสูบ หรืออุปกรณ์การผลิต โดยไม่ต้องเสียภาษีที่เกี่ยวข้อง และความพยายามอื่น ๆ ในการลักลอบขนผลิตภัณฑ์ดังกล่าว การปฏิบัติตามพิธีสาร คือ 1. ความผิดทางอาญารวมถึงการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย
----------	---

มาตรา 14(ต่อ)	2. ภาคิจะต้งดำนเินการภายไต้หลักการพื้นฐานของกฎหมายภายในของภาคิว่า การดำนเินการใด ๆ ที่ผิดกฎหมายที่กำหนดไว้ในข้อ 1 จะเป้นความผิดทางอาญาและใช้มาตรการทางกฎหมายและมาตรการอื่น ๆ ตามที่จำเป็นเพื่อให้มีผลต่อการตัดสินใจดังกล่าว 3. ภาคิจะต้งแจ้งสำนักเลขาธิการว่า การกระทำที่ผิดกฎหมายที่กำหนดไว้ในข้อ 1 และ 2 ภาคินั้นได้พิจารณาว่าเป็นความผิดทางอาญาตามข้อ 2 และจะส่งสำเนากฎหมายของสำนักเลขาธิการ หรือ คำอธิบายดังกล่าวซึ่งมีผลต่อข้อ 2 และการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่ตามมาของกฎหมายดังกล่าว 4. ภาคิต้องทบทวนกฎหมายของภาคิได้แก่ ทบทวนกฎหมายของภาคิเกี่ยวกับการฟอกเงิน การช่วยเหลือทางกฎหมายและการส่งผู้ร้ายข้ามแดน โดยคำนึงถึงอนุสัญญาระหว่างภาคิที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มั่นใจว่าแต่ละภาคิจะมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้
มาตรา 17	อำนาจจัดเก็บภาษีตามสัดส่วนและยึดผลิตภัณฑ์ยาสูบและ / หรืออุปกรณ์การผลิต จากผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่าย ผู้นำเข้า หรือ ผู้ส่งออกยาสูบ
มาตรา 18	ยาสูบ ผลิตภัณฑ์ยาสูบ และอุปกรณ์การผลิตทั้งหมดที่ถูกยึด และทำลายโดยใช้วิธีการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในระดับสูงสุดเท่าที่จะทำได้หรือกำจัดตามกฎหมายของภาคิ
มาตรา 19	การพัฒนาเทคนิคการสืบสวนพิเศษ 1. ใช้มาตรการที่จำเป็น ใช้เทคนิคการสืบสวนพิเศษอื่น ๆ เช่น รูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ หรือการเฝ้าระวังและสายลับ โดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในอาณาเขตของภาคินั้น 2. ตรวจสอบความผิดทางอาญาที่จัดตั้งขึ้นตามมาตรา 14 ข้อตกลงทวิภาคีหรือพหุภาคีที่เหมาะสม

ที่มา PART IV: OFFENCES, Protocol to Eliminate Illicit Trade in Tobacco Products

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ปัจจุบันปัญหาการค้าผลิตภัณฑ์ยาสูบอย่างผิดกฎหมายแพร่หลายไปทั่วโลกและก่อให้เกิดภัยต่อเยาวชนและคุณภาพชีวิตของประชากรและส่งผลต่อระบบประมาณการรักษานอกจากนี้ยังส่งเสริมการกระทำผิดทางอาญาและลดรายได้จากภาษีเข้าคลัง พันธกรณีทั่วไปของ WHO FCTC ในการปกป้องผลประโยชน์มีผลบังคับใช้กับพิธีสาร การค้าที่ผิดกฎหมายในผลิตภัณฑ์ยาสูบส่งผลกระทบต่อประเทศไทยมาก โดยสินค้าที่ผิดกฎหมายนี้มาจากการข้ามพรมแดน ดังนั้น จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกฝ่ายจะต้องแบ่งปันข้อมูลการส่งออกและนำเข้ายาสูบระหว่างกันเอง เพื่อติดตามขอบเขตและวิถีของการค้าที่ผิดกฎหมายได้ดียิ่งขึ้น ความร่วมมือระดับภูมิภาคนี้จะช่วยให้มีข้อมูลที่มีคุณภาพ และมีพลังการกำหนดนโยบายที่ดีขึ้นเพื่อต่อต้านการค้าที่ผิดกฎหมาย

นโยบายระดับชาติเกี่ยวกับการค้ายาสูบบมีเป้าหมายเพื่อสร้างสมดุลระหว่างผลประโยชน์ทางการเงิน

ของรัฐบาลกับการปกป้องสุขภาพของประชาชน รัฐจะได้รับประโยชน์ทางการเงินจากรายได้จากภาษีที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ยาสูบ ดังที่ von Lamp (2011) ระบุไว้อย่างถูกต้องว่า 'บุหรืเป็นผลิตภัณฑ์ที่ถูกกฎหมายโดยพื้นฐาน' โดยหลักๆ แล้วบรรลุผลสำเร็จผ่านการตั้งราคาผลิตภัณฑ์ยาสูบที่สูง มาตรา 6.1 ของกรอบอนุสัญญาควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลก (WHO FCTC) ซึ่งเน้นย้ำว่ามาตรการด้านราคาและภาษีเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการลดการบริโภคยาสูบในกลุ่มประชากรต่างๆ โดยเฉพาะคนหนุ่มสาว ด้วยเหตุนี้ผลิตภัณฑ์ยาสูบจึงถูกกฎหมายแต่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีสรรพสามิต โดยพื้นฐานแล้ว 'ระดับการเก็บภาษีเป็นปัจจัยสำคัญในราคาผลิตภัณฑ์ยาสูบ ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของผู้บริโภค การฉ้อโกงและการลักลอบขนสินค้าบุหรืได้บ่อนทำลายราคาที่เกิดจากภาษีและขัดขวางความสำเร็จของเป้าหมายการควบคุมยาสูบและการคุ้มครองสุขภาพ'

เมื่อวิเคราะห์แง่มุมทางอาญาของการค้าผลิตภัณฑ์ยาสูบอย่างผิดกฎหมาย บางกรณีมีความคล้ายคลึงกับองค์การอาชญากรรมข้ามชาติที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด ความคล้ายคลึงเหล่านี้ขยายไปถึงวิธีการผลิต ช่องทางการขนส่ง และกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ธุรกรรมทางการเงินที่เกิดจากการขายยาสูบที่ผิดกฎหมายยังสะท้อนถึงธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดด้วย

ประเทศไทยได้ตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 ดังนั้น บทบัญญัติและการบังคับใช้กฎหมายนี้จึงควรนำมาใช้กับกรณีการค้าผลิตภัณฑ์ยาสูบผิดกฎหมายโดย

อนุโลม ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการเข้าร่วมลงนามในพิธีสารจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทยอย่างมาก

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของความคิดริเริ่มที่มุ่งเตรียมการสำหรับการดำเนินการตามพิธีสารว่าด้วยการจัดการค้าผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ผิดกฎหมาย ตามกรอบอนุสัญญาองค์การอนามัยโลกว่าด้วยการควบคุมยาสูบ โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากศูนย์วิจัยและจัดการความรู้การควบคุมยาสูบ (TRC) คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ผู้เขียนขอขอบคุณต่อหน่วยงานที่สนับสนุนทุนนี้

เอกสารอ้างอิง (ภาษาอังกฤษ)

American Cancer Society, World Lung Foundation, ‘The Tobacco Atlas’ Atlanta (2015)

<<http://www.tobaccoatlas.org/topic/illicit-cigarette-trade/>> accessed 10 October 2019.

Arndt Sinn. The link between illicit tobacco trade and organized crime. University of Osnabrück/ZEIS, Brussels, 23 March 2018 <https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/mr_arndt_sinn_speech.pdf> accessed 22 May 2019.

Cf. the Council Directive 2011/64/EU of 21 June 2011 on the structure and rates of excise duty applied to manufactured tobacco, OJ 5.7.2011, L 176/24.

Excise Department, Ministry of Finance, (2023). press release <https://webdev.excise.go.th/act2560/suppress-news/48-2566>

He H, Pan Z, Wu J, Hu C, Bai L, Lyu J. (2022). Health effects of tobacco at the global, regional, and national levels: results from the 2019 global burden of disease study. *Nicotine Tob Res.*;24(6):864–70.

Joossens L, Merriman D, Ross H, Raw M. (2009). How eliminating the global illicit cigarette trade would increase tax revenue and save lives. *Paris Int Union Against Tuberc Lung Dis.* 2009;10

Johnson P, (2009) ‘Cost Benefit Analysis of the FCTC Protocol on Illicit Trade in Tobacco Products’ A Report Prepared for ASH, London <http://tobacco.cleartheair.org.hk/wp-content/uploads/2010/02/ash_709.pdf> accessed 10 October 2019.

Joossens L, Merriman D., Ross H., Raw M, (2010) ‘The impact of eliminating the global illicit cigarette trade on health revenue’ 105 *Addiction* 1640–95.

IARC, ‘Effectiveness of Price and Tax Policies for Control of Tobacco’ (IARC Handbooks of Cancer Prevention Volume 14 (2011).

- Thai News report, 'Beautiful face! Catch agent selling illegal cigarettes Found account paying tribute to police
Accepting no exceptions: bags of curry: Soldiers and excise officers arrest agents selling smuggled
cigarettes. Seized items valued at nearly a million baht Found an account paying tribute to police under
Provincial Police Region 9' Online Manager, MGR Online 24 July 2016
<<https://mgronline.com/south/detail/9590000073374>>
- von Lampe K (2011) *The Illegal Cigarettes Trade*. In Natarajan M (ed) *International crime and justice*. Cambridge
University Press
- WHO, 'A Protocol on Illicit Trade in Tobacco Products'
<http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/80873/9789241505246_eng.pdf;jsessionid=07B308BC86A0E8318ABDAD557019745A?sequence=1> accessed 10 October 2019.
- World Customs Organization, 'The illicit trade report 2013' Brussels, 2014 <
<http://www.wcoomd.org/en/media/newsroom/2014/june/wco-publishes-the-illicit-trade-report-2013.aspx>> accessed 10 October 2019.
- World Customs Organization, *The illicit trade report 2013*, Brussels, 2014
- World Bank 'Confronting Illicit Tobacco Trade: A Global Review of Country Experiences' 2019 pp. XII
<<http://documents1.worldbank.org/curated/en/677451548260528135/pdf/133959-REPL-PUBLIC-6-2-2019-19-59-24-WBGTobaccoIllicitTradeFINALvweb.pdf>> accessed 22 May 2019.
- WHO, 'The Protocol to Eliminate Illicit Trade in Tobacco Products: Questions and Answers' <
<https://www.who.int/fctc/protocol/about/Protocol-to-Eliminate-Illicit-Trade-in-Tobacco-QA-EN.pdf>>
accessed 10 October 2019.
- WHO, *Tobacco Control in the South-East Asia Region* [Internet]. [cited 2023 Jul 10]. Available from:
<https://www.who.int/southeastasia/health-topics/tobacco/tobacco-control-in-the-south-east-asia-region>
- WHO (2021). *WHO global report on trends in prevalence of tobacco use 2000–2025*. 2021.